

Viemäriiikelaitoksen yhtiöittäminen

Kh 11.09.2023 § 162

Valmistelija

Hallintojohtaja Saara Mehtälä, puh. 040 150 5202

Kunnanhallitus on 14.08.2023 § 138 päättänyt käynnistää kunnanvaltuuston esittämän selvitystyön Viemäriiikelaitoksen toiminnasta, toimintamuodosta ja talouden tasapainottamisesta. Selvitystyössä kuullaan tarvittavia tahoja. Osana selvitystyötä on arvioitu toiminnan muuttamista yhtiömuotoon sekä mahdollisen yhtiöittämisen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja sekä niiden vaikutuksia yhtiön ja omistajan näkökulmasta hankkimalla asiaa koskeva selvitys BDO:lta. Selvitystyö jatkuu edelleen Viemäriiikelaitoksen toiminnan osalta.

BDO:n selvitys esityslistan oheismateriaalina.

Valmistelijan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää jatkotoimenpiteistä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Hillukkala Jukka

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää jatkotoimenpiteistä.

Päätös

Kunnanhallitus päättää tilata seuraavat lisäselvitykset Viemäriiikelaitoksen toiminnasta:

1. Tarkempi talousselvitys BDO:lta
2. Jäteveden puhdistamon kapasiteettitarkastelu sekä kuntoarvio Rambollilta
3. Viemäriiikelaitoksen toiminnan arviointi kunnan ympäristöviranomaiselta.

Kh 12.10.2023 § 206
252/00.01.00.03/2023

Valmistelija

Hallintojohtaja Saara Mehtälä, puh. 040 150 5202

Toholammin kunnan alueella asiakkaiden viemäri-vesien poisjohtamisesta ja käsittelystä huolehtii viemäriiikelaitos. Viemäriiikelaitos on ollut taloudellisissa vaikeuksissa ja kunta on joutunut useana vuotena pääomittamaan liikelaitosta. Kunta on selvittänyt ja tarkastellut viemäriiikelaitoksen taloutta ja sitä koskevia määräyksiä sekä arvioinut toiminnan muuttamista yhtiömuotoon sekä mahdollisen yhtiöittämisen vaihtoehtoisia toteuttamistapoja sekä niiden vaikutuksia yhtiön ja omistajan näkökulmasta.

14.8.2023 § 138 kunnanhallitus on päättänyt käynnistää kunnanvaltuuston esittämän selvitystyön Viemäriiikelaitoksen toiminnasta, toimintamuodosta ja talouden tasapainottamisesta. 11.9.2023 § 162 kunnanhallitus päätti tilata lisäselvityksiä eri asiantuntijoilta. Jäteveden puhdistamon kapasiteettitarkastelu sekä kuntoarvio ja ympäristöviranomaisen arviointi Viemäriiikelaitoksen toiminnasta on pykälän oheismateriaalina. Myös

BDO:n raportti Viemäriiikelaytoksen toiminnasta ja taloudesta on oheismateriaalina.

Toiminnan yhtiöittäminen korostaisi vesihuoltolain mukaista velvoitetta maksujen kohtuullisuudesta ja itsenäistä taloudenhoitoa. Toiminnan yhtiöittäminen ei sinällään ratkaise taloudellisia ongelmia, vaan tällöinkin on tarpeen kasvattaa toiminnan tuottoja hinnan korotuksilla tai pyrkiä merkittäviin kustannussäästöihin. Yhtiöittäminen lisää olettavasti jonkin verran hallinnollisia kuluja eikä se poista sinällään rahoitusvajeita, hintojen korotuspaineita ja kustannussäästöjen tarpeellisuutta. Toisaalta yhtiöittäminen mahdollistaisi toteuttaa kustannussäästöt joustavammin.

Yhtiöittäminen vahvistaa toiminnan taloudellista itsenäisyyttä. Yhtiöllä on hallitus, joka päättää yhtiön toiminnasta. Kunta antaa yhtiölle (hallitukselle) omistajaohjausta. Yhtiö päättää talouden ohjauksesta, kun taas liikelaitosta sitoo valtuuston nähden toimintatulojen ja toimintamenojen erotuksena syntyvä toimintakate.

Yhtiön suunniteltu toimiala olisi jätevesien käsittely ja muu jätevesihuolto, vedenpuhdistamojen ja verkostojen omistaminen sekä näihin liittyvä liiketoiminta. Tulevaisuudessa olisi tarkoitus selvittää mahdollisuuksia siirtyä ylläpitoon ja huoltoon liittyvissä tehtävissä ostopalveluihin ja yhteistyöhön Toholammin Vesihuolto Oy:n kanssa, joka huolehtii kunnan vesihuollosta.

Olenaiset huomiot tehdystä selvityksestä ovat seuraavat:

- Viemäriiikelaytoksen hinnoittelu ei täytä kaikilta osin vesihuoltolain määräyksiä, koska liikelaitos ei kykene lyhentämään lyhytaikaisia velkojaan kunnalle ja sen rahavarat eivät riitä toiminnan rahoittamiseen ennustejaksolla 2023-2027.
- Viemäriiikelaytoksen tulisi korottaa maksujaan (tai alentaa menojaan) siten, että se kykenisi suoriutumaan käyttötalouden menoista, investoinneista sekä lyhentämään velkaansa kunnalle tai suorittamaan ainakin velalle korkoa.
- Koska laitos toteuttaa vain viemärihuoltoon liittyvää toiminta ja muutoinkin toiminnan laajuus on vähäistä, on syytä selvittää mahdollisuuksia siirtyä ylläpitoon ja huoltoon liittyvissä tehtävissä ostopalveluihin ja yhteistyöhön Toholammin Vesihuolto Oy:n kanssa.
- Toiminnan yhtiöittäminen korostaisi vesihuoltolain mukaista velvoitetta maksujen kohtuullisuudesta ja itsenäistä taloudenhoitoa. Toiminnan yhtiöittäminen ei sinällään ratkaise taloudellisia ongelmia, vaan tällöinkin on tarpeen kasvattaa toiminnan tuottoja hinnan korotuksilla tai pyrkiä merkittäviin kustannussäästöihin. Yhtiöittäminen lisää olettavasti jonkin verran hallinnollisia kuluja eikä se poista sinällään rahoitusvajeita, hintojen korotuspaineita ja kustannussäästöjen tarpeellisuutta.
- Yhtiöittäminen voidaan toteuttaa joko luovuttamalla laitoksen omaisuus yhtiölle kaupalla tai toteuttamalla siirto pääomasijoituksena tai näiden yhdistelmänä. Toteutustavalla on olennainen merkitys yhtiön talouteen, koska kaupalla toteuttava luovutus edellyttää yhtiöltä korkojen maksua ja lainojen lyhennystä.

Kunta omistaisi perustettavan yhtiön kokonaan (100 %).

Yhtiön perustamissopimusluonnos ja yhtiöjärjestysluonnos ovat liitteinä 1 ja 2.

Perustettavan yhtiön hallituksen jäsenmääräksi esitetään kolme jäsentä. Hallitukselle valitaan puheenjohtaja.

Selvityksissä on arvioitu, että yhtiön tarvitseman käyttöpääoman kokonaisuus on 100 000 euroa. Tämä rahoitetaan kunnan toteuttamalla käyttöpääomalla.

Yhtiöittäminen on suunniteltu toteutettavaksi liiketoimintakaupalla, jossa kunta myy harjoittamansa viemäri- ja jätevesiliiketoiminnan yhtiölle. Liiketoimintakauppa sisältää henkilöstön siirtymisen liikkeen luovutuksen periaatteita noudattaen vanhoina työntekijöinä perustettavan yhtiön palvelukseen. Henkilöstönsiirtosopimusluonnos on kauppakirjaluonnoksen liitteenä, jota täsmennetään ja muotoillaan yhteistyössä siirtyvän henkilöstön ja heidän edustajien kanssa. Samoin liiketoimintaan liittyvä irtain omaisuus, sopimukset ja mahdolliset immateriaalioikeudet siirtyvät liiketoimintakaupassa yhtiölle.

Liiketoimintakauppakirjan luonnos liitteineen on liitteenä 4. Yhtiö on tarkoitettu perustaa vuoden 2023 aikana, varsinainen liiketoiminta luovutetaan yhtiön harjoitettavaksi 31.12.2023 kello 24.00 alkaen, joka on liiketoiminnan luovutusajankohta.

Liiketoiminnan kauppahinta on luovutettavan viemäri- ja jätevesiliiketoiminnan velaton arvo 3 204 790,14 euroa. Kauppahinta määräytyy liiketoiminnan nykyarvon 3 357 980,00 euroa ja siirtyvien liittymismaksuvelkojen 153 189,86 euroa erotuksesta. Viemäri- ja jätevesiliiketoiminnan nykyarvo muodostuu liikeomaisuuteen kuuluville aineellisille hyödykkeille kaupaa varten määritellystä teknisestä nykyarvosta (3.342.980,00 e) ja liiketoimintaan kuuluvan sijoitusomaisuuden arvosta (15.000,00 e).

Kauppahinta jää osin yhtiölle velaksi kunnalle. Kauppahinnasta muodostuvasta velasta on laadittu velkakirjaluonnos ja velan vakuudeksi muodostettava panttaussopimusluonnos (yrityskiinnitys). Velkakirja- ja panttaussopimusluonnokset ovat liitteinä 5 ja 6. Suunnitelmien mukaisesti yhtiö luovuttaa kunnan antaman lainan vakuudeksi yrityskiinnityksen.

Osa kauppahinnasta sijoitetaan yhtiöön osakkeenomistajan tekemällä sijoituksella yhtiön sijoitetun vapaan pääoman rahastoon (SVOP-sijoitus). SVOP-sijoitusta koskeva sopimusluonnos on liitteenä 3.

Perustettavan yhtiön arvoitu tase viemäri- ja jätevesiliiketoiminnan luovutuksen ja kunnan pääomasijoitusten jälkeen on esitetty liitteessä 8.

Viemäri- ja jätevesiliiketoiminnan omaisuuden luovutuksesta muodostuu kunnalle noin 1 130 000 euron kirjanpidollinen myyntivoitto.

Pykälän liitteenä Viemäri- ja jätevesiliiketoiminnan yhtiöittäminen asiakirjat sekä yhteistoimintaneuvotteluita koskeva yhteistoimintaelimen pöytäkirja.

Valmistelijan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää merkitä yhteistoimintaneuvotteluita koskevan yhteistoimintaelimen pöytäkirjan tietoon saatetuksi.
Kunnanhallitus päättää nimetä Toholammin Viemäri Oy:n hallitukseen kolme jäsentä. Puheenjohtaja valitaan myöhemmin.

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että

1. se päättää perustaa Toholammin Viemäri Oy- nimisen yhtiön liitteenä 1 olevan perustamissopimusluonnoksen ja liitteenä 2 olevan yhtiöjärjestysluonnoksen mukaisesti;
2. se hyväksyy kunnan SVOP-sijoituksen yhtiöön liitteen 3 luonnoksen mukaisesti;
3. se päättää myydä kunnan viemäriiikelayoksen liiketoiminnan ja siihen liittyvän irtaimen omaisuuden perustettavalle yhtiölle liitteenä 4 olevan kauppakirjaluonnoksen ja sen liitteiden ja ehtojen mukaisesti siten, että liikkeenluovutuksen ajankohta on 1.1.2024;
4. se hyväksyy liikelaitoksessa työskentelevän henkilöstön siirtymisen yhtiön palvelukseen noudattaen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä säädettyä liikkeenluovutusmenettelyä ja entisiä palvelussuhteen ehtoja liitteenä 7 olevan henkilöstön siirtosopimusluonnoksen mukaisesti;
5. se myöntää yhtiölle liiketoimintakaupan kauppahintaan ja käyttöpääomaan liittyvän lainan liitteen 5 luonnoksen mukaisesti ja hyväksyy liitteenä 6 olevan panttaussopimusluonnoksen;
6. se valtuuttaa kunnanhallituksen taikka kunnanjohtajan hyväksymään viemäriiikelayoksen palveluksessa olevan henkilöstön siirtämiseen, yhtiön perustamiseen, liiketoimintakauppaan ja pääomittamiseen liittyvät lopulliset asiakirjat sekä muut toimenpiteet.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Hillukkala Jukka

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää merkitä yhteistoimintaneuvotteluita koskevan yhteistoimintaelimen pöytäkirjan tietoon saatetuksi.

Kunnanhallitus päättää nimetä Toholammin Viemäri Oy:n hallitukseen kolme jäsentä. Puheenjohtaja valitaan myöhemmin.

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että

1. se päättää perustaa Toholammin Viemäri Oy- nimisen yhtiön liitteenä 1 olevan perustamissopimusluonnoksen ja liitteenä 2 olevan yhtiöjärjestysluonnoksen mukaisesti;
2. se hyväksyy kunnan SVOP-sijoituksen yhtiöön liitteen 3 luonnoksen mukaisesti;
3. se päättää myydä kunnan viemäriiikelayoksen liiketoiminnan ja siihen liittyvän irtaimen omaisuuden perustettavalle yhtiölle liitteenä 4 olevan kauppakirjaluonnoksen ja sen liitteiden ja ehtojen mukaisesti siten, että liikkeenluovutuksen ajankohta on 1.1.2024;
4. se hyväksyy liikelaitoksessa työskentelevän henkilöstön siirtymisen yhtiön palvelukseen noudattaen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä säädettyä liikkeenluovutusmenettelyä ja entisiä palvelussuhteen ehtoja liitteenä 7 olevan henkilöstön siirtosopimusluonnoksen mukaisesti;
5. se myöntää yhtiölle liiketoimintakaupan kauppahintaan ja käyttöpääomaan liittyvän lainan liitteen 5 luonnoksen mukaisesti ja hyväksyy liitteenä 6 olevan panttaussopimusluonnoksen;
6. se valtuuttaa kunnanhallituksen taikka kunnanjohtajan hyväksymään viemäriiikelayoksen palveluksessa olevan henkilöstön siirtämiseen,

yhtiön perustamiseen, liiketoimintakauppaan ja pääomittamiseen liittyvät lopulliset asiakirjat sekä muut toimenpiteet.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Kunnanhallituksen jäsen Kaija Polso oli esteellisenä poissa kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ajan klo 14.59- 15.12. Hallintolaki 28.1 § kohta 3 (intressijäävi).

Varasjäsen Anne Etelämäki osallistui kokoukseen tämän pykälän käsittelyn ajan klo 15.06-15.12.

Virpi Ali-Haapala poistui kokouksessa tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 15.12.